

Met hulp van de planeten

BIODYNAMISCHE MOESTUIN

Tekst ANGELA GROENBOS | Fotografie OTTO KALM

Moestuin- manieren

methodes in de
groentetuin

NIEUWE SERIE

Voor biodynamisch moestuinier Carmencita de Ruiter draait het niet om een zo groot mogelijke oogst. “Groter betekent niet per se voedzamer. Ik teel groente vol levenskracht, die voedt, niet vult.” Daar komt veel kennis bij kijken, van planetenstanden en preparaten tot een samenwerking met de natuurwezens van Moeder Aarde. “Daar is niks zweverigs aan.”

Carmencita de Ruiter is net verhuisd en geeft haar lessen biodynamisch tuinieren nu aan huis. “Voor de eerste cursusdag van de basiscursus liet ik mijn cursisten in een cirkel de dierenriem vormen. Ieder teken zong zijn eigen klank, terwijl ik al lopend een planeet vertegenwoordigde en deze klanken doorgaf aan de aarde. Op zo’n manier ga je de theorie echt voelen. Wat mijn burens daar op dat moment van denken, weet ik niet. Zelf vind ik biodynamisch moestuinieren – voluit eigenlijk biologisch-dynamisch, afgekort BD – niet zweverig. Maar ik snap dat het bij anderen wel zo kan overkomen.” Carmencita zet de voordelen van de biodynamische moestuin graag op een rij.

Levenskracht

“Biodynamisch tuinieren is automatisch ook biologisch: je werkt zonder gif of ‘gewasbeschermingsmiddelen’ en zonder stoffen die je gewas opjagen, zoals kunstmest of beendermeel. De plant mag bij mij zijn wie hij is en in zijn eigen tempo groeien. Zo krijg je levenskrachtige planten die voor de mens voedzaam zijn. De oogst vult niet alleen, hij voedt. Kwaliteit is belangrijk, mijn doel is om levenskrachtig voedsel te telen en als ik zie dat daarmee de tuin steeds gezonder wordt en de bodem vol leven is dan word ik daar blij van. Biodynamisch werken geeft zoveel, aan jezelf en aan de verbinding met je tuin.”

Een biodynamische tuin zit vol biodiversiteit.

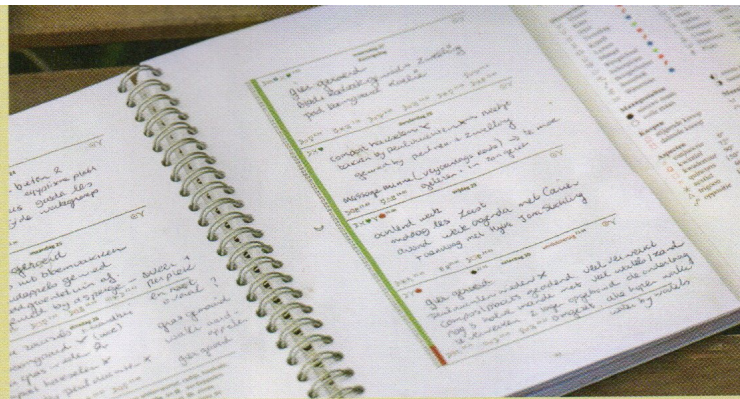
De compost wordt opgebouwd uit een laag groen materiaal, een laag droog materiaal, een laagje lavameel, water, oude compost en weer water.

Samenwerking met de kosmos

“Ik voel me een bemiddelaar tussen de kosmische krachten en de krachten van Moeder Aarde. Biodynamisch tuinieren maakt gebruik van de krachten van de kosmos. Dit zijn de planetenkrachten en krachten van de sterrenwerelden van de dierenriem. Als je bedenkt dat de maan dagelijks invloed heeft op de zeewaterstand, met eb en vloed, dan kun je je misschien voorstellen dat het ook in de tuin een rol speelt. Er zijn al veel tuinders die werken volgens de zaaikalender van Maria Thun. Zelf maak ik met twaalf enthousiaste mensen een soortgelijke werkagenda: ‘Het juiste moment’. Alle activiteiten in de tuin stem ik zo goed mogelijk af op het gunstigste moment. Niet alleen het zaaien, ook het inbrengen van compost bijvoorbeeld, of het opzetten van een composthoop. Ik start de hoop op een dag dat de maan in een vuurteken staat,

Ruimte voor vogels en insecten in de moestuin.

Carmencita volgens haar zelfgemaakte astronomisch agenda.

“Een van de acht vakken is een sabbatvak. Daar doe ik niets, behalve in het voorjaar gras weghalen. Je ziet veel heermoes en allerlei andere onkruiden; ieder jaar ziet er anders uit.”

Brandnetelgier als voeding. De toppen van de brandnetel gaan in een emmer of ton met een hand lavameel. Carmencita roert de de dierenriem heen een maand lang op ieder dierenriemteken.

want dan krijg ik makkelijker warmte in de hoop. Ook voor oogsten zijn er perfecte dagen. Als je pompoenen een jaar veel minder lang bewaarbaar blijken, heb je ze mogelijk geogst op een dag dat de maan in een waterteken stond. Daarmee wordt biodynamisch tuinieren meteen een stuk praktischer.”

Gezonde bodem

“Cruciaal in de BD-tuin is het voeden van het bodemleven, niet de planten. Ik geef geen voeding in wateroplosbare vorm. Met compost voed ik het bodemleven. Pas als het door de spijsvertering van het bodemleven heen is gegaan is het humus en vrij opneembaar voor de plant. Zelf werk ik altijd met zelfgemaakte compost, die ik ook op biodynamische manier heb gemaakt. Door er preparaten aan toe te voegen en door deze op de juiste manier in de hoop te brengen, kan ik ook de compost verbinden met de kosmische krachten. Uiteindelijk maakt dat mijn planten weer levenskrachtiger. Gekochte compost van de gemeentewerf doet volgens mij meer kwaad dan goed. Het is gestoomd, er worden voedingstoffen aan toegevoegd. Als je compost koopt, zorg dan dat deze op zijn minst biologisch is.

Een gezonde oogst heeft ook alles te maken met jouw bewustzijn als tuinder. Ik geloof dat je eet wat de boer in het gewas brengt. Direct doordat hij gif gebruikt, maar ook indirect. Als de boer met de pest in zijn lijf het land bewerkt, brengt hij dat over op zijn gewas.”

Rust en balans

“Net als in de traditionele moestuin wordt in de biodynamische moestuin gebruik gemaakt van wisselteelt. In grote lijnen werkt die hetzelfde en zo probeer je ziektes en plagen te vermijden.

Extra in mijn tuin is het sabbatsvak waar je de grond een jaar tot rust laat komen. Daar laat ik een jaar lang alle onkruid gaan, behalve gras. Ieder onkruid komt iets halen of brengen naar de tuin. Halen wat er teveel is en brengen waarvan te weinig is. Onkruid is dus een soort hulp in de moestuin, het brengt de bodem in balans. Het zijn geen planten op de verkeerde plek: zie ze als indicator. Ze kunnen een bodemprobleem laten zien, of een tekort of overschot in de grond tonen. In mijn tuin werk ik naar steeds meer heelheid toe. Als er rust en balans is in de tuin, heb je minder last van ziektes of beestjes.”

Preparaten

“Een belangrijk onderdeel van de biodynamische landbouw zijn de preparaten. Ze helpen om het leven in bodem, plant, dier, mens, omgeving en kosmos op elkaar af te stemmen. Ik begin ieder tuinseizoen met een kiezelpreparaat, dat ik maak van heermoes. Door het op de bodem te spuiten, versterk ik de lichtkrachten in de bodem en maak ik hem ontvankelijker voor de kosmische krachten. Het werkt ook tegen schimmel en geeft een betere bewaarbaarheid

Carmencita geeft cursussen in biodynamisch werken en het maken van preparaten. Kijk voor cursussen en datums op www.carmencitabd.nl/cursusprogramma

BIODYNAMISCH MOESTUINIEREN in het kort

Biologisch betekent werken op een natuurlijke wijze, zonder bestrijdings- of gewasbeschermingsmiddelen. Dynamisch wil zeggen dat je je tuin als één geheel ziet. Niet alleen in aardse zin, maar opgenomen in het grotere geheel. Je werkt met de krachten uit de kosmos die uitgaan van de planeten en sterrenwerelden van de dierenriem en daarnaast de natuurwezens van Moeder Aarde.

waar we in de toekomst naar toe gaan en wat onze opdracht daarin is. Hij benadrukte dat wij mensen het grotere geheel mogen gaan zien. Dus als je jouw plekje op aarde wil verzorgen, is het belangrijk dat je weet hoe alles is ontstaan. Hij schreef over alle krachten en over de tegenkrachten. Werken op een biodynamische wijze is ook werken aan je eigen ontwikkeling als mens en deze krachten in jezelf herkennen en bewust worden.

1 **GEEN BESTRIJDINGSMIDDELEN OF SNEL OPNEEMBARE MESTSTOFFEN**

Biodynamisch begint niet voor niets met bio(logisch) en dat betekent tuinieren zonder bestrijdingsmiddelen of snelwerkende meststoffen.

2 **LEVENSKRACHT** Bij biodynamisch tuinieren is levenskracht heel belangrijk, en daarmee het telen van voedzame gewassen.

3 **SAMENWERKING MET DE KOSMOS** Carmencita voelt zich een bemiddelaar tussen de kosmische kracht en de kracht van Moeder Aarde. Door de twee te verbinden, wordt de tuin gezonder en worden de gewassen levenskrachtiger.

4 **PREPARATEN** De grondlegger van de biologisch-dynamische tuinbouw, Rudolf Steiner, beschreef acht preparaten op basis van planten, een mineraal en dierlijke mest. Ze verbinden het dierenrijk, de minerale wereld en het plantenrijk. Op die manier kun je land regenereren dat levenskracht heeft verloren.

5 **VOEDING** Carmencita voedt haar bodem met compost, lavagrit, schelpenkalk en brandnetelgier. De planten krijgen indien nodig lauameel en compostthee als bladbemesting.

6 **ONTWIKKELING** In het biodynamisch werken is ontwikkeling belangrijk. Rudolf Steiner schreef over de ontwikkelingsfasen van de aarde. Waar we als mens vandaan komen en

7 **ASTRONOMISCHE MOESTUINKALENDER**

Voor veel tuinders is het zaaien volgens de maanstanden bekend. Vlak voor volle maan zaaien zorgt voor goede kieming en opbrengst. Daarnaast worden op de kalender dagen aangeduid die gunstig zijn voor bloem, blad, wortel of vrucht en dagen waarop het ongunstig is om te werken in de tuin. Carmencita maakt zelf jaarlijks zo'n kalender samen met een groep enthousiaste mensen.

8 **ONKRUID** In de BD-tuin wordt onkruid niet als onwelkom gezien. Het is een indicator voor een tekort of overschot aan stoffen. Carmencita: "Onkruidrij moet je dus helemaal niet willen. Heb je veel onkruid van één soort, dan heeft het iets te doen in je bodem. Als je het durft te laten staan, kun je er gebruik van maken. Bij mij geldt dat bijvoorbeeld voor de paardenbloem. Daarvan laat ik in elk groentevak één exemplaar staan. Na vier jaar heeft het zijn werk gedaan en verdwijnt het."

9 **BEDEKTE BODEM** Als je de bodem bedekt houdt, blijft deze gezond. Dat kan volgens Carmencita met een laag onkruid dat het gewas niet in de weg zit, of met mulch.

10 **BIODIVERS** Verhoog de biodiversiteit, voor meer evenwicht op de tuin. Als je met bestuivers insecten aantrekt en ook vogels welkom heet op de tuin, vermindert de kans op ziekten en plagen.

De bijenstal met daarin zes korven: in een dynamische tuin horen dieren.

“Je ziet overal bloemen, maar niets is aangeplant, of door mij bepaald waar het komt te staan, alle bloemen zijn wilde onkruid uit zichzelf gekomen, of door de vogels of muizen gebracht.”

Vanaf de tuin is er zicht op een oude houtzaagmolen.

Rust na het werk.

van het gewas. Daarom gebruik ik het ook op bloesem; mijn appels smaken bij de oogst beter en zijn langer bewaarbaar. Ik maak ook een vegetarisch compostpreparaat. Dat doe ik niet-traditioneel. Bij het klassieke compostpreparaat worden vijf verschillende planten die verbonden zijn met de planeten, in dierlijke omhullingen gestopt en een zomer of een winter lang ingegraven of opgehangen. De astrale krachten van de dierlijke omhullingen zorgen dan voor de verbinding tussen hemel en aarde. Bij het vegetarisch preparaat maak ik die verbinding zelf door de planten te vijzelen terwijl ik me afstem op de planetenkrachten. Een drupje honing wordt toegevoegd voor het dierlijke element.”

Structuur in werkzaamheden

“Bij deze vorm van moestuinieren laat je je voor het werk leiden door de maan- en planetenstanden. Er zijn aarde-, water-, lucht- en vuurdagen en dagen die ongunstig zijn voor het werken in de tuin. Daar hou ik rekening mee: afspraken plan ik het liefst op ongunstige

dagen. Vuurdagen waarop je compost kunt maken of met vruchtgewassen kunt werken, kom ik altijd tekort. Dan plan ik liever niets, zodat ik tijd heb voor de tuin. Dat lijkt heel lastig, maar het geeft ook structuur. Op een bladdag werk ik bijvoorbeeld doorgaans aan mijn bladgewassen, dan hoef ik me over de andere vakken even niet te bekommeren. De agenda bepaalt wat ik moet doen, al spelen het weer en de bodemgesteldheid ook een rol bij het plannen. Het lukt niet altijd om het optimale moment te vinden, maar op een ongunstig moment laat ik een taak echt liggen, zelfs als deze heel dringend lijkt. Hoe meer ervaring je met deze vorm van tuinieren hebt, hoe meer je ermee kunt spelen.”